

Razdražena jetra

Ljubezen je bolezen jeter

V prastarih klinopihih se nam je ohranila reka: »Nam bi se ti jetra zgledala!« To pomeni: tvoje duševno ravnanje naj bi se vrnilo. Kakor tedaj, nam veljajo jetra tudi danes za središče duševnega vplivanja. Človeku, ki nam stopi čemerno in slabe volje nasproti, pravimo: »Kaj ti je danes na jetrih?« V tem tiči stara predstava, da prinaša razdražitev jeter slabo voljo.

Jetra so v resnici najvažnejši organ, ki skrbi za to, da se telo razstrupi od vsekovrstnih škodljivih snovi, ki nastajajo s presnovo. Tudi strupene snovi, kakor svinec, arzen in fosfor, sprejemajo jetra vase in jih po možnosti uničijo. Stari angleški patriciji v Galsworthyjevih romanih opazujejo v primeru duševnih razburjenj vedno svoja jetra, ali delujejo v redu ali pa so preobčutljiva. Jetra tvorijo žolč. Če se kdo jezi, pravimo, da se mu »žolč dviga«, da »postaja rumen in zelen od jeze« in da bo še »na jetrih zbolel od jeze«.

Stari grški zdravnik Galen je bil mnenja, da so jetra sedež ljubezni. Že prej je izrekel rimski komediograf Plautus, da je ljubezen bolezen jeter. Če si zaljubljen, je razstrupljajoče delovanje jeter pač odpuščeno. Kdor proizvede v jezi preveč žolča, se mu ta žolč »razlije« ali mu »prekipi«, to se pravi, žolčni mehur je tako prepoln te tekočine, da preide ta iz njega v kri. Človek postane zlateničen. Še danes smo mnogi, da more zlatenica nastati po duševni poti, mehanizem tega nastajanja pa si predstavljamo malo drugače: človek se je silno prestrašil ali razburil, posledica je nenadna skrčitev naših mišic v črevesju in žolčnem mehurju, žolč ne more iz žolčnega mehurja v črevesje, in tako učinkuje strah ali razburjenje kakor žolčni kamen, ki zapre žolčni odtok in povzroča tako zlatenico.

O zvezdah med jezo, gnevom in zlatenico smo že davno poučeni. Sveta Hildegarda je pisala že v sredini 12. stoletja: »Bolezen, ki jo imenujemo zlatenica, nastaja iz preobilice žolča, če se zavoljo bočnih sokov, mrlice in pogostih jež žolč izlije. Ta izliv žolča prepoji vse človekovo meso, kakor prodira oster jesih skozi novo sod.« Grenka snov v žolču povzroča pri zlateničnih duševno zagrenjenost in slabo voljo. Tako so nekoč domnevali, da sledijo iz takšnih stanj dolgotrajne duševne bolezni.

Teh zvez pa do danes še nismo točno pojasnili. V novejšem času pazimo pač bolj kakor še pred kratkim na razmerja med telesnimi in duševnimi dogajanjem. Ta razmerja vsekakor obstoje in jih ne smemo podcenjevati, tudi če so naše razlage danes še nepopolne.

Specialist za bolezni žab

V kalifornijskem mestu San Nicolasu živi živinozdravnik, ki se je specializiral za zdravljenje žab in ki od svojega edinstvenega poklica prav dobro živi. Od kar je temu dr. Claudeu uspelo, da je ozdravil milijonkratki ge. Morganovi regiji, ki si je s travno bilko ranila oko, da je šel glas o njegovih sposobnostih povsah Zedinjenih državah in od tedaj bombardirajo dr. Claudea s naročili, da bi ozdravil to ali ono žabo od vseh strani. Vsak dan dobiva skrbno zavite kozarce z regami in drugimi žabami, njegov dom je postal prava »žabja klinika«. Ker je dr. Claude prav tako spreten trgovec, kakor živinozdravnik, in ljudje, ki pošiljajo žabe v njegovo kliniko, običajno ne spadajo baš med ubožce, zaslužijo več nego večina ameriških človeških zdravnikov.

Kolesa na drevesih

Vsem prepovedim navkljub navdušenih ljubiteljev kolesarjenja na Holandskem ni bilo pripraviti do tega, da bi zvečer spravljali svoja kolesa s hodišč in od sten. Ta kolesa so bila ponoči zavoljo zatemnitve resnična ovira prometu, a ker ni zaleglo vse drugo, je policija posegla po zelo drastičnem ukrepu. Lastniki koles, ki so pustili svoja vozila ponoči na prostem, jih dobe zjutraj visoko med vejami dreves ali na drugih, težko dosegljivih točkah, n. pr. na iztegnjenih rokah kipov. Razen tega, da imajo potem sitno delo s spraviljanjem svojega kolesa, so nepopoljšljivi lastniki izpostavljeni ljudskemu posmehu, a vozilu samemu takšen način »garaziranja« prav gotov ni v korist. Zato je pričakovati, da se bodo tudi najbolj trdovratni grešniki pobiljšali.

A NEKDOTA

Igralka Madeleine Brohanova je dejala mlajšemu Dumasu: »S tem, da preveč kadite, si boste, mojster, zdravje popolnoma pokvarili.« — »O,« je odvrnil Dumas, »moj oče šteje šestdeset let in kadil neprestano.« — »A če bi ne kadil,« je odgovorila umetnica, »bi štel danes najmanj sedemdeset let!«

VSAK DAN ENA

»Vse kar vemo o vas je to, da nam do danes še niste plačali!«
(»Everybody's weekly«)

Usoda vsake zvezde

Konec v nekoliko milijardah let

Neka nova astronomska podmena pravi, da je vsaki zvezdi v vesoljstvu določeno, da zaključi svoj razvoj s tem, da se spremeni v zvezdo tipa »supernova«, to je v zvezdo, ki zažari in se razleti v nenadni eksploziji. Skupina ameriških zvezdoslovcev je na nekem zborovanju v San Francisku predložila nove utemeljitve za to teorijo.

Po njihovem zatrdilu bo sonce z vsemi svojimi premičnicami nekega dne »orelo« v siloviti eksploziji. To se bo pa, k sreči, zgodilo šele čez nekoliko milijard let in človeštva tedaj po vsej priliki ne bo več na zemlji. Sonce bo v trenutku vzplamnelo s stotilijonkrat silnejšo svetlobo, nego jo izžareva danes, orjaški oblaki gorljivih plinov se bodo ločili od sončne mase

Temne barve za hiše

Nemške oblasti so se v zadnjem času bavile z vprašanjem barv na zunanjih steni poslopj v zvezi z vidnostjo. V odloku, ki ga je v tem pogledu izdalo ministrstvo za zračno plovbo, pravi, da so svetlo pobarvana poslopja ponoči, zlasti pa v mesečini sovražnim letalcem zelo dobro vidna. Takšna poslopja jim olajšujejo orientacijo in iskanje cilja za bombe. Iz tega razloga se v Nemčiji za čas vojne zunanje stene novih hiš, kakor tudi pri popravilih in čiščenjih ne bodo smele več svetlo barvati.

in zleteli z brzino 4000 km na sekundo v prostornino. Njihova temperatura znaša 37.000 stopinj.

Ker znaša brzina svetlobe okrog 300 tisoč kilometrov na sekundo in je sonce od zemlje oddaljeno 149.5 milijonov kilometrov, bo neznansko povečana svetloba zadelo zemljo po 8 minutah in 18.5 sekundah. Pet ur pozneje bodo zadelo zemljo prvi ognjeni oblaki s sonca in požgali na njej vse, kar bo morda še živelo. Po tej silni katastrofi se bo sonce skrilo na razsežnost, ki ne bo večja od Jupitra. Izgubilo bo devet česetin svoje sedanje gmote, zemlja in ostali planeti pa se bodo spremenili v prašek. Prostor, ki ga zaseda danes osončje, se bo spremenil v velikanško plinasto maso.

Skladišča v Egiptu

so polna bombaža

Egiptski proizvajalci bombaža pritiskajo, kakor poroča moskovska agencija Tass na to, da bi se produkcija bombaža v deželi skrčila. Skladišča bombaža v Egiptu so namreč polna. Anglija je kupila ogromne zaloge bombaža, toda ne more vsega uporabiti in predelati, ker je njena industrija zaposlena z drugo proizvodnjo. Poleg tega nimajo Angleži zdaj časa, da bi odpeljali iz Egipta ves nakupljeni bombaž.

ZAHVALA

Vsem, ki so z nami sočustvovali v neizmerni tugi ob brički izgubi naše ljubljene sestre, tete in svakinje, gospodične

Ane Jakove

učiteljice

vsem, ki so s prekrasnim cvetjem in tolažilnimi besedami lajšali našo bol ter vsem, ki so kakorkoli povečali njen spomin, najiskrenejša zahvala.

LJUBLJANA, dne 22. aprila 1941.

Globoko žalujoče rodbine:
JAK — SKALAR — GALOVIČ

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjamo žalostno vest, da je danes ob 12½ po težkih mukah umrl v 86. letu starosti moj dobi mož

Jože Urbas

žand. narednik vodnik v pokoju in posestnik

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v sredo, dne 23. t. m. ob 17. uri iz hiše žalosti na farno pokopališče v Dolenjem Logatcu.

DOL. LOGATEC, dne 21. aprila 1941.

Žalujoča žena NEŽA, roj. OMAN
in sorodstvo.

Strojno podjetje
Ing. Borštner

št. 18

IZDELUJE

VODNE
TURBINE

žage - mlinske - transformatorje - dvigala itd.

2951

DRVA
PREMOG
IV. SCHUMI
DOLENSKA
CITA

KLISEJE
ENO IN
VEČBARVNE
Jugografika
SV. PETRA NASIP ST. 23

PREMOG
DRVA — tudi
I. Pogačnik
BOHORČEVA 6
Telefon 20-59
Postrežba brezhibna

Kupim
VSKOVRSNO
ZLATO
SREBRO - PLATINO
BRILJANTE
SMARAGDE SAFIRJE RUBINE
BISERE ITO STARIŠKE
KAMNE TER UMETNE
PO NAJVIŠJIM CENAM
STARA TVARNA
JOS. EBERLE
LJUBLJANA, TYRŠEVA 2
HOTEL SLOM

INSERIRAJ
V „JUTRO“

Javljamo tužno vest, da je danes preminul
naš upravni svetnik, gospod

Vinko Kožuh

nadzornik Jugoslovanske tiskarne
in knjigarne v Ljubljani

Nepozabnemu, velezaslužnemu upravnemu
svetniku, ki je procvitu našega zavoda posvetil
požrtvovalno svoje sile ter si pridobil zanj traj-
nih zaslug, bo ohranil naš zavod večno časten
spomin.

Naj mu bo Vsemogočni milostljiv sodnik!

V LJUBLJANI, dne 22. aprila 1941.

Upravni svet, nadzorstvo in ravnateljstvo
ZADRUŽNE GOSPODARSKE BANKE D. D.
V LJUBLJANI

H. Adams:

Daisy in Rosemary

Roman

»Zmeraj greva po tej poti,« je Pongica zaklicala Billu. Hrumenje motorja in bobnanje dežja po avtomobilu sta onemogočila razgovor, a te besede je Bill razumel. Kaj kmalu je prevozil mnogo daljšo pot, nego bi jo bilo moglo prehoditi dekle z otroškim vozičkom. Nato je počasi obrnil. Prepričan je bil, da ne bi bila Pingica, ki je pričakovala tovarišice, za nič ubrala druge poti. Ako se je bilo torej kaj zgodilo, se je moglo zgoditi samo na tej. In če sta, kakor je srdito modroval sam pri sebi, varuški vsak dan uporabljali isto pot, tedaj je bilo to vsakomur znano — tudi tistim, ki so snovali hudobne naklepe zoper Carterja in njegovega sinca. Megleni zrak in gosta ploha sta onemogočala dober razgled skozi okna voza. Videl si samo kratke kos zapuščene ceste. Ob robu gozdiča je ustavil in stopil iz voza. »Saj ni smisla v tem, da dirkava po cesti sem ter tja,« je zaklical Pongici. »Počakajte me, da preiščem gozdič.«

Daleč mu ni bilo treba hoditi. Pod gostim drevjem je bil globok mrak, ki ga je delala žarka svetloba bliskov še globljega. Ko se je znova zabliskalo, je opazil v majhni globeli, nedaleč od sebe, nekaj svetlega.

Takoj je vedel, kaj je. Otroški voziček! Spodr-

52

savaje in spotikaje se je pohitel k njemu. Poleg vozička je ležala ženska, ki je imela glavo in telo omotano z vrečevino. Bila je zvezana na rokah in nogah. Toda živila je. Premočena do kože in izmučena do smrti, je spet in spet zaganjala slabotne klice na pomoč.

V nekaj trenutkih jo je razvezal. Bila je Pingica. Vzravnila se je in zbegano pogledala okoli sebe. »Kje je Dorie?« je v obupu zavpila. »Kaj so ga res dobili v roke?«

»Bojim se, da,« je Bill mirno odvrnil. »Najprej vas spravim domov, tam nam vse poveste. Ali še lahko hodite?«

Poizkusila je vstati. Pisemski ovoy, ki ji ga je bil menda nekoč zataknil za obleko, je padel na tla. Bill ga je pobral. Na ovoyu je bilo s tiskanimi črkami načrtano ime Dorana Carterja. Bill je stisnil zobe in ga molče spravil v žep. Lahko si je mislil, kakšna je njegova vsebina.

Pomagal je Pingici do avtomobila in nekaj minut po tem sta bila doma. Gospod Carter se še ni bil vrnil. Ko je gospa Carterjeva zagledala varuško, ki je s težavo ležala iz voza, se je onesvestila. Bill je odnesel pomilovanja vredno ženo v njeno sobo ter jo prepustil negi Alise Gasterjeve in gospe Greenove. Nato je poskrbel za Pingico.

»Imate kakšno slutnjo, kam bi bili odvedli Dorieja?« je vprašal, ko se je dekle nekoliko opomoglo.

»Ne, je zaihtela.
»Zdaj se najprej preoblecite, nato pa povejte, kar veste.«

Drugi voz se je ob škripanju zavor ustavil pred hišnimi vrati. Doran in Gaster sta se vračala s hišnimi vrati. Doran in Gaster sta se vračala s svojega jalovega iskanja. Brez besede je Bill pomolil stricu pismo, ki ga je ta z drhtečimi prsti odprl.

»Doran Carter,

To pot imamo vašega sina! Nič se mu ne bo zgodilo, dokler boste delali, kar zahtevamo. Jutri zveste od nas, koliko terjamo in kako se mora izvršiti plačilo. Če hočete, lahko pokličete policijo na pomoč, a to morete storiti samo v škodo svojemu sinu. Mislite na to, kar se je zgodilo z Lindberghovim otrokom! Ako boste ubogali naša navodila, vam ni treba biti v strahih. Nič se mu ne bo zgodilo, in kmalu ga boste imeli spet pri sebi. Če pa ne boste tako ravnali, boste sami odgovorni za — obžalovanja vredne posledice.

Z. Z. Z.

30

Pingičina zgodba je bila kmalu pri kraju. Kakor sta se bili dogovorili s tovarišico, je šla po navadni poti — in še počasneje kot po navadi, ker je čakala, da pride Pongica za njo. Po čaju se nista nikoli dalj izprehajali kakor eno uro, in polovica tega časa je bila že minila, ne da bi bilo o Pongici kaj duha ali sluha.

Naslednje dogodke je bilo težje popisati. Obšla je bila ter se je smejeti in šaliti z malim Doriejem, ki je hotel gledati kunce, ko je začela korake za seboj. Misleč, da je Pongica, se niti ozrla ni. Tedajci ji je vrgel nekdo platno čez

glavo in jo podrl na tla. Videti napadalca vobče ni utegnila. Tisto platno ali vrečevina je zadušila njeno vpitje na pomoč. Vkljub obupnemu odporu so ji zvezali roke in noge, jo zavlekli v gozdič in jo vrgli na tla, prav tam, kjer jo je potem Bill našel. V tisti globeli so menda tudi skrili otroški voziček. Pingica ni nič vedela o tem. Ko so napadalci odšli, je klicala na pomoč, dokler je imela kaj sapa. Ko je bila že povsem izmučena, je vzdihljiva nevihta. Čutila je, kako jo premaka dež, in slišala treskanje in grmenje. Od straha in skrbi je bila na pol iz uma, a spet in spet se je skušala osvoboditi in priklicati pomoč. Ko jo je Bill našel, so bile njene moči pri kraju.

»Ali veste, koliko jih je bilo?« je vprašal Carter. Njegova žena se je bila nekoliko opomogla in je sedela zraven njega. Tudi Gaster in Alisa sta bila navzoča.

Pingica je zmajala z glavo. »Vsaj dva, toda videla nisem nobenega.«

»Ste jih slišali govoriti?« je vprašal Bill.

»Ne, rekli niso niti besedice.«

»Torej bi bilo tudi mogoče, da sta bila moški in ženska?«

»Zelo mogoče, gospod, a jaz ne vem.«

»Hvala vam, Gertruda,« je Carter počasi dejal. Ves pot je bil videti in postaran za mnogo let.

»Storili ste vse, kar ste mogli. Nobena krivda vas ne zadene. Najbolje bo da zdaj nekaj pojedete, nato pa ležite.«

»Kaj res ne morem nič storiti, gospod? Prav nič koristnega, da najdemo malega Dorieja?«